

5. CONCLUSIONS

“Cal concebre les ciutats com un calidoscopi on cada moviment de l'observador suscita una configuració inèdita dels fragments existents”

Exposició “La ciutat de la diferència”

Els resultats d'aquesta recerca mostren que, tal com es pretenia evidenciar, Barcelona és una ciutat diversa en el seu conjunt, dins dels seus barris i fins i tot dins de cada escala. En cada un dels indrets estudiats en particular hi ha persones de gènere, edat i condició diversa, que han arribat a la ciutat des de múltiples llocs i en diferents moments de la història, que tenen ocupacions molt variades, creences i expectatives desiguals.

En aquest treball s'han estudiat les diferents dimensions en que s'expressa aquesta diversitat.

S'ha considerat en primer lloc la diversitat de la ciutat contemplada globalment, a partir de les dades fornides per fonts documentals, fonamentalment l'Anuari Estadístic (2001) i l'Enquesta Metropolitana (2000), però també altres fonts com el Centre Interreligiós de Barcelona o l'Informe Municipal sobre Immigració. La diversitat del conjunt de la ciutat és força elevada en molts aspectes, però potser el que resulta més espectacular és la diversitat d'origen, amb una cinquantena de nacionalitats diferents, sense comptar aquelles que estan representades per menys de 500 persones. A més, considero necessari remarcar que en els darrers anys s'ha registrat un augment continu del nombre de persones estrangeres que s'instal·len a Barcelona (vegeu capítol 3).

La part fonamental d'aquesta recerca ha consistit en descriure i analitzar la diversitat de la població en el cas concret de tres escales de veïns situades en barris diferents de la ciutat —Eixample, Sant Martí i Nou Barris—, seleccionats perquè representen situacions ben diferents tant pel que fa a l'índex de capacitat econòmica familiar, com pel que es refereix a centralitat i consolidació.

En totes tres escales s'ha passat una mateixa enquesta d'elaboració pròpia (Annex I), presentant-la personalment als veïns. S'ha recollit un total de 36 enquestes de les 63 que havien estat repartides (13 de 25 a l'Eixample, 16 de 31 a Sant Martí i 7 de 7 a Nou Barris). El conjunt representa el 57.1% de les enquestes distribuïdes, la qual cosa no està malament, tot i que les meves expectatives inicials eren força superiors.

En tots tres casos els resultats obtinguts posen de manifest els alts índex de diversitat en aspectes tan dispars de la vida humana com són l'origen, l'estructura familiar, l'ofici o la professió, l'ús del temps de lleure, les creences religioses i les tendències polítiques o la pertinença a entitats o associacions.

Es poden destacar com a dades vistoses, l'existència en el conjunt de les tres escales d'un total de fins a 42 oficis diferents (18 a l'Eixample, 21 a Sant Martí i 9 a Nou Barris, ja que hi ha alguns que es repeteixen) i fins a 9 models d'estructura familiar (especialment diverses a l'escala de Sant Martí amb 8 tipus diferents). També s'han detectat 31 aficions, 17 realitzades durant el temps lliure dins de la llar i 14 dutes a terme fora de la llar. (Totes aquestes dades estan recopilades en el capítol 4).

Tanmateix, s'observa que no tot el ventall de situacions presents en el conjunt de la ciutat apareix a cada escala. Si bé en alguns casos el fet que es doni, o no, una determinada situació és més aviat aleatori

(com en el cas de l'edat, l'origen, la religió, la taxa d'atur, l'estructura familiar o l'any d'arribada a Barcelona), en altres casos s'observa una correspondència evident entre l'existència, o no, de determinada situació i el nivell socioeconòmic i cultural predominant (classe social autopercebuda, professió, nivell d'estudis, llengua habitual, nombre de llibres que posseeixen...). Vegeu les dades del capítol 4.

És a dir, que si bé hi ha un elevat grau de diversitat en la ciutat, mirada en tot el seu conjunt, les dades de les escales estudiades mostren, també, l'existència d'una determinada distribució de la població segons nivells socioeconòmics i culturals. Això vol dir, que hem d'acceptar que es dona una certa segregació entre barris de diferent "categoria social". He de reconèixer que a mi personalment m'ha impactat molt detectar aquestes diferències abismals, per exemple en un indicador tan simple i alhora tan il·lustratiu, com és el nombre de llibres existents a la llar (a l'Eixample la majoria en tenen de 100 a més de 500, a Sant Martí al voltant dels 100 llibres i a Nou Barris la gran part no en tenen més de 25, fins i tot si es compten les enciclopèdies, els llibres de cuina i els de text).

Si s'observa la tendència general dels principals grups d'emigrants a concentrar-se en barris que tenen l'índex de capacitat econòmica familiar baix (vegeu figures de la 6 a la 15 i 18 i 19 del capítol 3), podem pensar que la segregació social podria accentuar-se en els propers anys.

Des del meu punt de vista, aquesta seria una tendència que hauríem de combatre, ja que penso que la creació de gethos no beneficia ningú i que és preferible la barreja de gent diversa en un mateix barri, tal com va idear Cerdà per a l'Eixample, on diferents rendes, oficis, titulacions, etc. vivien en un mateix edifici. Tal i com ha dit Salvador Rueda⁹ "la ciutat és en essència contacte, intercanvi i comunicació. El sentit de la ciutat es multiplica quan posem junts els "diversos" components de la ciutat".

La nostra ciutat, que ha estat tradicionalment acollidora, ha esdevingut en els últims anys més diversa que mai. Això ens permet conèixer, trobar-nos i interactuar entre nosaltres, gaudint dels avantatges d'un entorn multicultural. Al mateix temps, aquesta diversitat va acompanyada, de vegades, d'intolerància, prejudicis i hostilitat.

Penso que és necessari fomentar el coneixement de les persones i les realitats diferents, i al mateix temps treballar per disminuir les desigualtats socials a través de la solidaritat i la cooperació, que són valors essencials per a la convivència.

Per a mi ha estat molt satisfactori constatar que les persones enquestades tenen, en general, una percepció molt positiva de la diversitat existent a les seves escales respectives, i en saben apreciar tots els seus beneficis en termes de riquesa, complementarietat, aprenentatge i respecte.

⁹ Entrevista a Salvador Rueda. Revista "Medi Ambient. Tecnologia i Cultura". Núm. 29, juliol 2001

D'altra banda, m'he adonat de les dificultats generades per fer una recerca que es basa en les enquestes, no només a l'hora d'extreure'n els resultats sinó durant tot el procés en general i especialment al començament, quan vaig ser conscient que en aquesta mena de recerques el ritme de treball no depèn únicament de tu, sinó de tots els enquestats. Per una banda, em trobava en tot moment davant de la possibilitat que ningú contestés les preguntes de l'enquesta que els havia lliurat i de l'altra, que no les contestessin a temps o que no ho fessin com a mi m'hauria agradat. Tot això m'ha servit per adonar-me de les hores de dedicació, insistència i treball que hi ha darrera dels reportatges que llegim a les revistes o que apareixen constantment a la televisió.